

Định hướng chuyển đổi xanh ngành Xuất bản Việt Nam hiện nay

TS. HÀ VĂN HẬU

Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: havanhau2008@gmail.com

Nhận ngày 11 tháng 6 năm 2025; chấp nhận đăng tháng 8 năm 2025.

Tóm tắt: Chuyển đổi xanh ngành Xuất bản không chỉ là một lựa chọn, xu hướng tất yếu mà còn là một yêu cầu cấp thiết để bảo vệ môi trường và đảm bảo sự phát triển bền vững. Đây là vấn đề mới, nên việc thực hiện chuyển đổi này còn gặp nhiều rào cản với những vấn đề đặt ra cần được từng bước tháo gỡ. Bài viết này đề xuất một số giải pháp để chuyển đổi xanh ngành Xuất bản đạt hiệu quả, hướng tới phát triển bền vững trong bối cảnh hội nhập.

Từ khóa: chuyển đổi xanh; xuất bản; phát triển bền vững.

Abstract: The green transformation of the publishing industry is not only a strategic choice and inevitable trend but also an urgent requirement to protect the environment and ensure sustainable development. As this is a relatively new issue, the implementation of green transition in publishing still faces numerous barriers that must be gradually addressed. This article proposes several solutions to promote an effective green transformation in the Vietnamese publishing industry, aiming toward sustainable development in the context of international integration.

Keywords: green transformation; publishing; sustainable development.

1. Đặt vấn đề

Chuyển đổi xanh là việc xây dựng nền kinh tế với mức phát thải thấp dựa trên tiêu chuẩn về phát triển xanh, sử dụng tiết kiệm và hiệu quả các nguồn tài nguyên thiên nhiên, đồng thời ngăn chặn tình. Chuyển đổi xanh mang tới cho cộng đồng nhiều lợi ích, nổi bật là: giảm thiểu chi phí vận hành, tăng cường uy tín và nâng tầm thương hiệu, trọng dụng nhân tài, thu hút vốn đầu tư xanh, giảm rủi ro pháp lý, gia tăng sự hài lòng và sự gắn bó của khách hàng, thúc đẩy đổi mới sáng tạo, giảm thiểu tác động đến môi trường và nhiều lợi ích xã hội khác.

Trong bối cảnh toàn cầu hóa, Ngành Xuất bản đang phải đứng trước nhiều cơ hội và thách thức mới. Chuyển đổi xanh ngành Xuất bản liên quan mật thiết tới nhiều ngành, trong đó có ngành Giấy, ngành In, ngành Thư viện, đồng thời chịu sự chi phối của tâm lý xã hội, thói quen, văn hóa đọc và các điều kiện về cơ chế, pháp lý, cơ sở vật chất, công nghệ,... Để phát triển bền vững và nâng cao năng lực cạnh tranh, các đơn vị xuất bản, phát hành cần có sự liên kết, đầu tư vào chuỗi cung ứng nội địa, áp dụng tiêu chuẩn quốc tế về sử dụng công nghệ thân thiện với môi trường,

hướng tới sự phát triển bền vững.

2. Chuyển đổi xanh ngành Xuất bản Việt Nam hiện nay - những khó khăn, thách thức

2.1. Quan niệm về chuyển đổi xanh và vấn đề chuyển đổi xanh ngành Xuất bản

Chuyển đổi xanh (Green Transformation -GT) là quá trình tích hợp các biện pháp và công nghệ thân thiện với môi trường vào hoạt động sản xuất, kinh doanh và các lĩnh vực khác nhằm giảm thiểu tác động xấu đến môi trường, đồng thời thúc đẩy phát triển bền vững. Chuyển đổi xanh là hoạt động nhằm giảm thiểu khí thải carbon, sử dụng tài nguyên hiệu quả, áp dụng công nghệ sạch, bảo tồn đa dạng sinh học và môi trường tự nhiên. Theo nhóm tác giả Lê Anh Tú, Lương Thanh Hải: "Chuyển đổi xanh là những nỗ lực nhằm đạt được một tương lai bền vững và thân thiện với môi trường, gồm các chính sách, chiến lược và thực tiễn với mục tiêu đảm bảo tính bền vững về kinh tế, xã hội và môi trường"⁽¹⁾.

Ngành Xuất bản Việt Nam, với phương thức xuất bản truyền thống - in giấy liên quan mật thiết tới ngành Giấy. Do đó, chuyển đổi xanh ngành Giấy là tiền đề quan trọng để chuyển đổi xanh ngành Xuất bản. Theo

ông Hoàng Trung Sơn - Chủ tịch Hiệp hội Giấy và bột giấy Việt Nam: □Ngành Giấy cho nhiều cơ hội, tiềm năng để thực hiện kinh tế tuần hoàn thông qua tái chế để giảm khai thác tài nguyên, tác động lên môi trường; sử dụng tiết kiệm, hiệu quả tài nguyên nước và năng lượng; phát triển, sử dụng năng lượng tái tạo (sinh khối, mặt trời)□ □⁽²⁾.

Theo đó, chuyển đổi xanh ngành Xuất bản là việc phát triển, ứng dụng công nghệ, thay đổi cách thức, mô hình, quy trình xuất bản, kinh doanh, phát hành (sách, báo, tạp chí, nội dung số, □) được các nhà xuất bản, đơn vị phát hành lựa chọn thực hiện nhằm bảo vệ nguồn nhân lực, tối ưu hóa hiệu quả quy trình, vận hành, sản phẩm, mô hình phát hành; đồng thời đó là việc ưu tiên dùng các nguyên liệu đầu như giấy, mực in, □ kết hợp với công nghệ hiện đại, nhằm tạo ra các xuất bản phẩm thân thiện với môi trường, tạo dựng văn hóa đơn vị xuất bản, phát triển văn hóa đọc trong cộng đồng. Chuyển đổi xanh ngành Xuất bản không chỉ góp phần bảo vệ môi trường mà còn mang lại lợi ích kinh tế, xã hội và nâng cao giá trị thương hiệu trong bối cảnh toàn cầu hóa và biến đổi khí hậu.

2.2. Thực tế chuyển đổi xanh ngành Xuất bản Việt Nam hiện nay - khó khăn, thách thức và những vấn đề đặt ra

Chuyển đổi xanh đã trở thành xu thế tất yếu và là một hướng tiếp cận mới trong tăng trưởng kinh tế nhằm đạt được sự thịnh vượng toàn diện cho các quốc gia. Chuyển đổi xanh ngành Xuất bản là vấn đề mới nên sự chuyển đổi còn chậm. Những nội dung công việc có thể áp dụng để chuyển đổi xanh ngành Xuất bản như: Ứng dụng khoa học công nghệ hiện đại, áp dụng việc chuyển đổi số; chuyển đổi cách thức, mô hình xuất bản, phát hành; đẩy mạnh chuyển đổi số gắn với xuất bản điện tử/ xuất bản số; dùng các sản phẩm giấy in, mực in thân thiện với môi trường; phát triển văn hóa đọc gắn với nếp quen đọc sách điện tử trong cộng đồng, quốc gia□

Về chuyển đổi xanh nói chung, kết quả một khảo sát thực tế từ 2.734 doanh nghiệp của Ban phát triển kinh tế tư nhân (Ban IV) cho thấy mức độ sẵn sàng để chuyển đổi xanh của doanh nghiệp Việt Nam chưa cao, có tới trên 50% doanh nghiệp tham gia khảo sát đánh giá chuyển đổi xanh chưa thật sự cần thiết. Liên quan đến mức độ sẵn sàng của doanh nghiệp trong hoạt động giảm phát thải, chuyển đổi xanh, có đến 64% doanh nghiệp được khảo sát □chưa sẵn sàng chuẩn bị□

cho chuyển đổi xanh⁽³⁾. Chuyển đổi xanh ngành Xuất bản cũng nằm trong bối cảnh chung này.

Theo đánh giá của chúng tôi, chuyển đổi xanh ngành Xuất bản gặp nhiều khó khăn, thách thức như các ngành, lĩnh vực khác. *Trước hết*, đó là sự nhận thức của các chủ thể liên quan còn chưa thực sự đầy đủ về chuyển đổi xanh, vẫn còn tâm lý e ngại, chưa sẵn sàng chuyển đổi xanh. *Thứ hai*, chuyển xanh ngành Xuất bản còn rất mới mẻ nên khung pháp lý và cơ chế chính sách còn những hạn chế, bất cập. *Thứ ba*, nguồn nhân lực, tài chính để thực hiện việc chuyển đổi xanh chưa đáp ứng nhu cầu thực tế. Chuyển đổi xanh cần nguồn nhân lực có trình độ cao, có năng lực tốt để thực hiện, đồng thời cần nguồn tài chính tương xứng để triển khai, trong khi đó các nguồn lực này đều có hạn. *Thứ tư*, chuyển đổi xanh ngành Xuất bản còn phải đối mặt với sự cạnh tranh khá quyết liệt về giá cả thị trường giữa các nhà xuất bản, công ty phát hành, trong khi nếp quen của bạn đọc muốn được dùng các sản phẩm □ngon - bổ - rẻ□ đã gây ra những rào cản nhất định đối với quá trình chuyển đổi xanh. *Thứ năm*, việc chuyển đổi cách thức, mô hình, quy trình xuất bản, phát hành còn chậm, chưa thích nghi kịp với xu thế của xuất bản/ phát hành hiện đại. *Thứ sáu*, áp lực từ các tiêu chuẩn xanh quốc tế rất khắt khe, với yêu cầu truy xuất nguồn gốc, giảm phát thải trong chuỗi cung ứng và sử dụng vật liệu thân thiện với môi trường, gây áp lực lớn lên các nhà xuất bản;

Ngoài ra, chuyển đổi xanh ngành Xuất bản còn gặp các khó khăn về việc đầu tư cơ sở hạ tầng, trang thiết bị phục vụ quá trình chuyển đổi số, nền tảng số công nghệ gắn với chuyển đổi xanh còn lạc hậu, thiếu giải pháp kỹ thuật phù hợp. Phương thức xuất bản truyền thống (in giấy) vẫn còn chiếm ưu thế. Năng lực, kinh nghiệm chuyển đổi xanh của ngành Xuất bản còn hạn chế. Tâm lý, thói quen đọc sách điện tử và các xuất bản phẩm điện tử khác của người dân chưa cao, yêu cầu về cơ sở hạ tầng, trang thiết bị trong việc bảo mật các phiên bản sách điện tử, trang thiết bị phục vụ quá trình số hóa các xuất bản phẩm, □ là những thách thức đối với ngành Xuất bản. Mặc dù xuất bản điện tử đang là xu thế của thế giới và có những ưu điểm vượt trội so với xuất bản phẩm truyền thống (sách giấy), song đối với bạn đọc Việt Nam, việc tiếp cận, làm quen với các xuất bản phẩm điện tử còn chậm so với thế giới, đặc biệt là bạn đọc lớn tuổi. Đây cũng là một trong những khó khăn trong việc mở rộng đối tượng bạn đọc

tiếp cận với xuất bản điện tử.

Đối với chuyển đổi số, chuyển đổi xanh ngành Xuất bản, vấn đề bản quyền luôn cần được đặt ra. Một vấn nạn trở thành nhức nhối đối với các đơn vị xuất bản, phát hành là tình trạng vi phạm bản quyền với tốc độ nhanh và càng ngày càng khó kiểm soát, đặc biệt là xuất bản điện tử. □Vi phạm bản quyền tại Việt Nam, đặc biệt trên môi trường số, diễn ra với muôn hình vạn trạng cách thức xâm phạm. Theo đó, có đến 80% vi phạm bản quyền đang diễn ra trên các nền tảng số, gây thiệt hại 348 triệu USD năm 2022, tương đương 7.000 tỷ đồng⁽⁴⁾. Do đó, các đơn vị xuất bản, phát hành cần có sự đầu tư nguồn nhân lực để duy trì nền tảng bảo mật. Khi xuất bản điện tử đang là hướng đi của nhiều đơn vị xuất bản thì thư viện số - nơi cung cấp sách một cách có hệ thống cho độc giả - cũng không nằm ngoài hướng đó. Tính pháp lý khi thực hiện số hóa các xuất bản phẩm cũng đòi hỏi người làm công tác xuất bản, phát hành và phát triển văn hóa đọc phải đảm bảo tính bản quyền tác giả trên môi trường số.

Khi thực hiện chuyển đổi số, chuyển đổi xanh, mối quan hệ đa dạng, nhiều chiều cần được điều tiết hài hòa để phát triển. Trước đây, chúng ta chỉ có mối quan hệ giữa xuất bản và phát hành; ngày nay có thêm mối quan hệ giữa xuất bản, phát hành và các doanh nghiệp nền tảng để phát triển sản phẩm số.

Ngành xuất bản Việt Nam đang có những bước tiến trong chuyển đổi xanh, đặc biệt thông qua chuyển đổi số và phát triển sách điện tử, sách nói, sách đa phương tiện. Tuy nhiên, vẫn còn nhiều khó khăn, thách thức và vấn đề đặt ra cần được sớm tháo gỡ. Để chuyển đổi xanh ngành Xuất bản có hiệu quả tốt, các chủ thể cần nhận diện được đầy đủ những khó khăn, thách thức nêu trên, cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa Chính phủ, ngành Xuất bản, các nhà xuất bản với các đơn vị liên quan và cộng đồng để xây dựng các chính sách hỗ trợ, nâng cao năng lực và thúc đẩy các giải pháp công nghệ xanh. Việc kết hợp chuyển đổi số và chuyển đổi xanh với sẽ là chìa khóa để ngành Xuất bản phát triển bền vững, đáp ứng các tiêu chuẩn quốc tế và duy trì sức cạnh tranh trong bối cảnh toàn cầu hóa.

3. Giải pháp phát triển chuyển đổi xanh ngành Xuất bản Việt Nam hiện nay

Một là, nâng cao nhận thức về chuyển đổi xanh ngành Xuất bản

Phát triển chuyển đổi xanh ngành Xuất bản trong nền kinh tế xanh là một xu hướng tất yếu. Chuyển đổi

xanh ngành Xuất bản đem lại nhiều lợi ích như bảo vệ tài nguyên môi trường, thúc đẩy phát triển nhà xuất bản, đơn vị phát hành nâng cao chất lượng môi trường sản xuất, kinh doanh, bảo vệ sức khỏe người lao động, bạn đọc, cộng đồng. Mỗi cuốn sách thân thiện với môi trường là một bước tiến hướng tới một thế giới tốt đẹp hơn.

Để thực hiện chuyển đổi xanh ngành Xuất bản thành công, cần tăng cường công tác tuyên truyền, phổ biến nâng cao nhận thức đối với các nhà xuất bản, đơn vị phát hành và bạn đọc về chuyển đổi xanh nhằm hướng tới phát triển bền vững. Cùng với sự phát triển của công nghệ, sách điện tử đã bắt đầu manh nha trên thị trường từ khoảng hơn 10 năm về trước và đang có những bước nhảy vọt trong những năm gần đây. Thời điểm năm 2015, cả nước chỉ có khoảng 1.163 xuất bản phẩm điện tử nộp lưu chiểu nhưng đến năm 2022, con số đã là hơn 2.300 xuất bản phẩm. Nếu năm 2018 mới chỉ có hai nhà xuất bản tham gia thị trường xuất bản điện tử thì hiện nay đã có tới 31 nhà xuất bản phát hành sách trên các nền tảng số⁽⁵⁾. Nhận thức chuyển đổi xanh gắn với chuyển đổi số, lấy nhiệm vụ trọng tâm là phát hành sách điện tử cần được các đơn vị xuất bản, phát hành xem là việc ưu tiên hàng đầu để hội nhập và phát triển.

Các nhà xuất bản tích cực quảng bá các sản phẩm thân thiện với môi trường, như sách in trên giấy tái chế hoặc sách điện tử, để thu hút người tiêu dùng có ý thức về môi trường. Các đơn vị xuất bản cần phối hợp với các cơ quan quản lý và cộng đồng tổ chức các chiến dịch, hội thảo hoặc chương trình giáo dục về tiêu dùng xanh trong lĩnh vực xuất bản, khuyến khích độc giả ưu tiên sử dụng các sản phẩm thân thiện với môi trường. Để thực hiện hiệu quả công tác tuyên truyền, cần sự chung sức của cả hệ thống chính trị, tăng cường công tác tuyên truyền, nâng cao nhận thức của các cơ quan, đơn vị xuất bản, phát hành, của nhân dân và cộng đồng về vai trò, ý nghĩa của chuyển đổi xanh, tăng trưởng xanh; từng bước chuyển đổi cách thức xuất bản, phát hành, thay đổi nếp quen đọc sách, ưu tiên sử dụng các xuất bản phẩm thân thiện với môi trường, □ tạo cơ sở chuyển đổi xanh ngành Xuất bản có hiệu quả tốt.

Hai là, xây dựng cơ chế, hoạch định chính sách thúc đẩy chuyển đổi xanh ngành Xuất bản

Để triển khai, thực hiện chuyển đổi xanh ngành Xuất bản có hiệu quả, cần hình thành thể chế cho việc chuyển đổi xanh, như: xây dựng khung pháp lý, chính sách khuyến khích chuyển đổi xanh, hệ thống tiêu chuẩn định mức, cơ quan chịu trách nhiệm, tổ chức

liên quan. Đặc biệt là xây dựng cơ chế, chính sách tài chính cho chuyển đổi xanh của ngành Xuất bản. Chính sách chuyển đổi xanh ngành Xuất bản cần có sự phối hợp, đồng hành của các ngành liên quan. Nhà nước cần ban hành các chính sách ưu đãi thuế hoặc hỗ trợ tài chính cho các nhà xuất bản áp dụng công nghệ xanh, sử dụng vật liệu thân thiện môi trường. Xây dựng các tiêu chuẩn cụ thể về xuất bản bền vững, khuyến khích các nhà xuất bản, doanh nghiệp tuân thủ thông qua các chứng nhận hoặc giải thưởng để tăng cường chuyển đổi xanh.

Đồng thời, cần hoạch định chính sách chuyển đổi xanh, phát triển công nghiệp xanh liên quan đến các nguyên liệu đầu vào của xuất bản như giấy, mực in và đầu ra của ngành Xuất bản như các xuất bản phẩm thân thiện với môi trường: sách giấy được sản xuất từ chuỗi cung ứng nguyên liệu đầu vào thân thiện với con người và môi trường, sách điện tử, thói quen, văn hóa đọc,... Đây là một quá trình có tính sáng tạo và linh hoạt cao, cần có cơ chế phối hợp của các cơ quan, đơn vị liên quan, đồng thời kết hợp chặt chẽ giữa việc xây dựng những trụ cột của nền kinh tế xanh (công nghiệp, nông nghiệp và dịch vụ).

Các nhà xuất bản cần có chính sách huy động các nguồn lực để chuyển đổi xanh, nhất là nguồn lực tài chính, vốn. Hỗ trợ và khuyến khích các đơn vị xuất bản nguồn vốn ưu đãi để đổi mới công nghệ, nâng cao năng lực xuất bản, sử dụng tối đa các nguồn lực và giảm thiểu đến mức thấp nhất những ảnh hưởng tiêu cực đến môi trường. Nhà nước cần tạo điều kiện cho các nhà xuất bản, đơn vị phát hành, ngành in được tiếp cận với các phương thức sản xuất tiên tiến, cải tiến công nghệ để xuất bản ra xuất bản phẩm thân thiện với môi trường.

Xuất bản điện tử/ xuất bản số là xu hướng, tương lai của ngành Xuất bản, cần được đầu tư, phát triển chuyên nghiệp. Phương diện quan trọng để chuyển đổi xanh ngành Xuất bản là xuất bản điện tử. Để phát triển xuất bản điện tử, nhà nước cần đặc biệt quan tâm tới vấn đề bảo vệ bản quyền. Các cơ quan quản lý về lĩnh vực xuất bản, in, phát hành cần hướng dẫn chi tiết thủ tục, điều kiện để các đơn vị xuất bản thuận lợi tham gia; đồng thời, tăng cường quản lý, xử lý nghiêm các hành vi vi phạm bản quyền trong hoạt động xuất bản.

Nhà nước cần có chiến lược quốc gia về xuất bản, phát hành sách điện tử. Chiến lược đó sẽ quy hoạch lại các đơn vị có đủ khả năng xuất bản, kinh doanh số, tận dụng nguồn lực và lợi ích của công nghệ để phát

triển đa dạng hình thức xuất bản điện tử: sách điện tử, sách nói, sách tương tác ảo... Trong thời gian tới, xuất bản điện tử là lĩnh vực được ngành Xuất bản chú trọng, tạo hành lang pháp lý và môi trường thuận lợi cho các đơn vị xuất bản, phát hành tham gia. Loại hình xuất bản truyền thống (sách giấy) và ngành Giấy, In có mối quan hệ mật thiết với nhau. Vì thế, Nhà nước cần xây dựng khung pháp lý chắc chắn giúp nhà xuất bản, doanh nghiệp hiểu rõ quyền hạn, nghĩa vụ trong xuất bản, phát hành, kinh doanh. Nhà nước nên xây dựng chính sách ưu tiên, ưu đãi, giảm thuế đối với các nhà xuất bản, đơn vị phát hành, các xuất bản phẩm sử dụng và tạo ra sản phẩm thân thiện với môi trường. Có hướng dẫn cụ thể về ưu tiên sử dụng các sản phẩm giấy in, mực in thân thiện với con người và môi trường.

Trong bối cảnh chuyển đổi số, chuyển đổi xanh nói chung và chuyển đổi số, chuyển đổi xanh ngành Xuất bản nói riêng, cần có cơ chế phối hợp, đồng hành giữa ngành Xuất bản với các ngành hữu quan như ngành Giấy, ngành In, ngành Thư viện, hướng tới chuyển đổi xanh và phát triển bền vững. Ngoài ra, để góp phần chuyển đổi xanh bền vững, Nhà nước nên có chính sách đặt hàng xuất bản phẩm điện tử về các chủ đề xuất bản xanh, bảo vệ môi trường, sức khỏe bạn đọc, để bạn đọc có thể làm quen và chuyển dần sang đọc sách điện tử.

Ba là, nâng cao năng lực chuyển đổi xanh đối với nhà xuất bản, đơn vị phát hành

Nguồn nhân lực để thực hiện chuyển đổi xanh có vai trò đặc biệt quan trọng, quyết định đến sự thành bại của công việc. Khi tư tưởng đã thông, nhận thức về chuyển đổi xanh ngành Xuất bản đã thay đổi, để chuyển đổi xanh hiệu quả, các đơn vị quản lý nhà nước về xuất bản, in, phát hành, cần đơn vị xuất bản cần tổ chức các lớp đào tạo, tập huấn, bồi dưỡng nâng cao trình độ, năng lực cho cán bộ, viên chức về chuyển đổi xanh; hỗ trợ về kỹ năng, kỹ thuật trong thực hiện, giám sát và đánh giá các tác động, từ đó đưa ra các giải pháp phù hợp để nâng cao hiệu quả hoạt động chuyển đổi xanh. Đặc biệt là tuân thủ các tiêu chí của chuyển đổi xanh. Hơn nữa, cần tăng cường chuyển đổi số ngành Xuất bản như một phần của chuyển đổi xanh, ứng dụng công nghệ chi phí thấp; hợp tác và chia sẻ nguồn lực; xây dựng chuỗi cung ứng xanh, tạo chuỗi cung ứng bền vững, giảm chi phí dài hạn và phù hợp với điều kiện tài chính của các nhà xuất bản Việt Nam. Khuyến khích sự hợp tác giữa các nhà xuất bản với

công ty công nghệ và tổ chức môi trường để phát triển các sản phẩm xuất bản sáng tạo, như sách tương tác xanh hoặc ấn phẩm sử dụng năng lượng tái tạo. Ngoài ra, cũng cần tăng cường truyền thông và thị trường xanh, đồng thời, tận dụng chính sách hỗ trợ của nhà nước, giảm áp lực tài chính và tạo điều kiện pháp lý thuận lợi cho chuyển đổi xanh. Các giải pháp này không chỉ khả thi trong điều kiện kinh tế hạn chế mà còn tạo nền tảng cho sự phát triển bền vững lâu dài, giúp nhà xuất bản đáp ứng xu hướng xanh hóa.

Bốn là, xây dựng văn hóa thương hiệu của nhà xuất bản, đơn vị phát hành thông qua chuyển đổi xanh

Thương hiệu của nhà xuất bản, đơn vị phát hành được tạo dựng bởi nhiều yếu tố khác nhau, trong đó có việc chuyển đổi xanh. Để tạo dựng và phát triển thương hiệu, các nhà xuất bản, đơn vị phát hành cần tận dụng cơ hội chuyển đổi xanh, tranh thủ sự ủng hộ của các cấp, các ngành. Tăng cường ứng dụng khoa học công nghệ, dùng các nguyên liệu đầu vào xanh để tạo ra các xuất bản phẩm thân thiện với môi trường. Nhu cầu của bạn đọc ngày càng cao, trong đó bạn đọc có nhu cầu dùng các xuất bản phẩm với nguồn nguyên liệu giấy, mực có chất lượng cao, thân thiện với môi trường, ít độc hại đến sức khỏe con người. Năm bắt được nhu cầu này, các đơn vị xuất bản cần nhanh chóng thích ứng, để xây dựng văn hóa thương hiệu cho mình.

Định vị thương hiệu xanh, với sứ mệnh của nhà xuất bản là đóng góp vào phát triển bền vững thông qua các sản phẩm xuất bản thân thiện với môi trường. Ví dụ, đưa ra khẩu hiệu như: □Sách xanh, tương lai bền vững□ để truyền tải thông điệp về trách nhiệm môi trường. Tích hợp giá trị xanh vào văn hóa doanh nghiệp: đảm bảo rằng mọi hoạt động, từ sản xuất đến truyền thông, đều phản ánh cam kết xanh. Ví dụ, quy định nội bộ về sử dụng giấy tái chế, giảm tiêu thụ năng lượng, hoặc ưu tiên sách điện tử trong chiến lược phát triển. Đồng thời công khai cam kết, công bố các mục tiêu cụ thể, như giảm lượng khí thải carbon trong sản xuất sách vào năm 2030, để thể hiện sự nghiêm túc và minh bạch trong chuyển đổi xanh của nhà xuất bản và các công ty in, phát hành.

Xây dựng văn hóa thương hiệu và uy tín xanh cho các nhà xuất bản Việt Nam đòi hỏi sự kết hợp giữa định vị giá trị cốt lõi, truyền thông hiệu quả, sản phẩm xanh đặc trưng và sự gắn kết với cộng đồng. Bằng cách tận dụng các nguồn chi phí thấp, hợp tác với các

đối tác và đào tạo, bồi dưỡng nội bộ, các nhà xuất bản có thể không chỉ nâng cao uy tín mà còn dẫn dắt xu hướng tiêu dùng xanh trong ngành. Điều này không chỉ giúp đáp ứng nhu cầu thị trường mà còn góp phần vào mục tiêu phát triển bền vững của Việt Nam.

Năm là, tăng cường năng lực ứng dụng khoa học công nghệ, đẩy nhanh tốc độ chuyển đổi số, xuất bản điện tử nhằm tạo đà phát triển chuyển đổi xanh ngành Xuất bản

Khoa học công nghệ, chuyển đổi số có mối quan hệ mật thiết với chuyển đổi xanh nói chung, trong đó có chuyển đổi xanh ngành Xuất bản. Vì vậy, các chủ thể cần tăng cường ứng dụng khoa học công nghệ, đẩy mạnh tốc độ chuyển đổi số, phát triển xuất bản điện tử để tạo đà cho việc chuyển đổi xanh ngành Xuất bản có hiệu quả.

Chuyển đổi xanh ngành Xuất bản gắn chặt chẽ với chuyển đổi số, đòi hỏi các đơn vị xuất bản, phát hành phải nhanh chóng thích nghi và thay đổi quy trình, cách thức xuất bản. Khi ứng dụng công nghệ trong hoạt động xuất bản, một cuốn sách có thể trở thành ebook, audio book hay multimedia,... Với một thẻ nhớ, người đọc có thể lưu trữ một thư viện sách. Điều đó làm nên tính nhanh gọn, thuận tiện cho bạn đọc; đồng thời cũng tiết kiệm được chi phí in ấn, phát hành cho đơn vị xuất bản, phát hành.

Đặc điểm của các xuất bản phẩm điện tử là hình thức thể hiện đa dạng. Đối với ebook, người đọc có thể tiếp cận sách ở định dạng PDF, HTML hay DOC,... Với sách tích hợp multimedia, nội dung ấn phẩm được chuyển tải cả bằng văn bản, hình ảnh và âm thanh, gây hứng thú cho độc giả. Điểm khác biệt lớn nhất của xuất bản điện tử là sử dụng công nghệ thông tin vào việc tạo ra các ấn phẩm, giảm bớt được công đoạn in ấn như trong hoạt động xuất bản truyền thống. Điều này tạo ra tính tiện lợi của sách trong việc tiếp cận độc giả và góp phần chuyển đổi xanh. Bên cạnh đó, so với sách giấy, các xuất bản phẩm điện tử còn giúp khâu vận chuyển sách diễn ra nhanh gọn hơn, để đưa sách đến trường học hay tới vùng, miền xa xôi, không giới hạn không gian và thời gian.

Trước bối cảnh của Cách mạng công nghiệp 4.0 hiện nay, bên cạnh sách giấy, các nhà xuất bản Việt Nam cần đa dạng hóa xuất bản phẩm điện tử. Dù bước đầu còn gặp rất nhiều khó khăn, rào cản nhưng xuất bản điện tử (ebook, audiobook -sách nói, □) sẽ là xu hướng chung của xã hội mà các đơn vị xuất bản không

thể đứng ngoài cuộc. Chuyển đổi số ở các nhà xuất bản tiếp tục được quan tâm. Số lượng nhà xuất bản tham gia xuất bản điện tử tăng 29,1%, đưa số nhà xuất bản tham gia xuất bản điện tử đạt 54,3%, vượt chỉ tiêu tăng trưởng. Đặc biệt, đã phát triển một số nền tảng dùng chung cho toàn ngành, trong đó có Nền tảng sách, báo điện tử thiết yếu⁽⁶⁾. Đẩy mạnh xuất bản phẩm điện tử là một trong những con đường khả quan thực hiện chuyển đổi xanh ngành Xuất bản hiệu quả.

STT	Tỉnh/ Thành phố	Số lượng doanh nghiệp	Tỷ lệ (%)
1	Hà Nội	15	51,7 %
2	Đà Nẵng	02	6,9 %
3	Thành phố Hồ Chí Minh	12	41,4 %
Tổng cộng		29	100 %

Bảng: Phát hành xuất bản phẩm điện tử phân bố theo tỉnh, thành phố⁽⁷⁾

Sáu là, đẩy mạnh văn hóa đọc trong cộng đồng, trong đó chú trọng xây dựng nếp quen đọc sách điện tử

Văn hóa đọc có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong việc bồi dưỡng kiến thức, phát triển đất nước. Ngành Xuất bản nỗ lực và đồng hành với toàn xã hội đẩy mạnh văn hóa đọc trong cộng đồng, đa dạng hóa các loại hình xuất bản, phát hành, trong đó ưu tiên phát triển xuất bản điện tử. Một trong những mục tiêu của xuất bản điện tử là phát triển văn hóa đọc, giúp người dân có nhiều hình thức tiếp cận tri thức thông qua sách. Do đó, thuận lợi lớn nhất khi thực hiện bước đi này là sự ủng hộ, tạo điều kiện của Đảng, Nhà nước, các bộ, ban, ngành và sự đồng hành của cộng đồng. Xu hướng sử dụng sách điện tử với ebook, audio book và sách multimedia, đang có tốc độ gia tăng mạnh mẽ, góp phần mở rộng và nâng cao văn hóa đọc trong mọi đối tượng, tầng lớp bạn đọc. Xuất bản điện tử cũng được xác định là một nhiệm vụ trọng tâm của ngành Xuất bản.

Văn hóa đọc và chuyển đổi xanh có mối quan hệ chặt chẽ, đặc biệt trong bối cảnh ngành Xuất bản Việt Nam đang hướng tới phát triển bền vững. Sự giao thoa giữa hai yếu tố này không chỉ thúc đẩy bảo vệ môi trường mà còn định hình lại cách tiếp cận tri thức và thói quen đọc của cộng đồng. Nếp quen đọc ebook, nghe audio book của người Việt chưa cao. Vì thế, cần có thời gian đủ dài để độc giả làm quen các định dạng sách điện tử và tạo dựng nếp quen đọc thường xuyên. Thích ứng với nếp quen đọc xuất bản phẩm điện tử

đang thay đổi của giới trẻ và sự phát triển của truyền thông kỹ thuật số, các nhà xuất bản, đơn vị phát hành có thể khám phá các công nghệ và nền tảng mới để tiếp cận đa dạng và nhiều đối tượng hơn. Điều này bao gồm việc đầu tư vào sách điện tử và sách nói, cũng như tạo nội dung tương tác và hấp dẫn để thu hút độc giả trẻ tuổi. Ngoài ra, cần có sự hợp tác giữa các nhà xuất bản với các nhà hoạch định chính sách, nhà giáo dục để thúc đẩy văn hóa đọc trong cộng đồng, trong đó có nếp quen đọc sách điện tử, đồng thời bảo tồn di sản văn hóa của dân tộc Việt Nam.

Chuyển đổi xanh ngành Xuất bản có ý nghĩa quan trọng đối với môi trường và sức khỏe con người, cũng như sự phát triển đất nước. Để chuyển đổi xanh ngành Xuất bản có hiệu quả, cần thực hiện nhiều giải pháp, trong đó, Nhà nước cần xây dựng các chính sách phù hợp, với lộ trình thực hiện theo hướng ưu tiên; tăng cường năng lực ứng dụng khoa học công nghệ, đẩy nhanh tốc độ chuyển đổi số, xuất bản điện tử nhằm tạo đà phát triển chuyển đổi xanh ngành Xuất bản. Đặc biệt là, nâng cao nhận thức của các chủ thể về ý nghĩa, vai trò quan trọng của chuyển đổi xanh ngành Xuất bản. Cùng với các ngành khác, ngành Xuất bản Việt Nam từng bước đẩy mạnh chuyển đổi mô hình, cách thức xuất bản, phát hành nhằm tăng trưởng theo chiều sâu, chú trọng chất lượng và hiệu quả, đồng thời nỗ lực để chuyển đổi số gắn với chuyển đổi xanh có hiệu quả, hướng tới sự phát triển bền vững trong bối cảnh hội nhập hiện nay./.

(1) Lê Anh Tú, Lương Thanh Hải (2025), *Chuyển đổi số, chuyển đổi xanh cho phát triển bền vững* (<https://vioit.org.vn/vn/chien-luoc-chinh-sach/chuyen-doi-so-chuyen-doi-xanh-cho-phat-trien-ben-vung-phan-1-5963.4050.html>)

(2) Việt Nga (2024), *Ngành Giấy Việt Nam thực hiện việc chuyển đổi xanh* (<https://nangluongsachvietnam.vn/d6/vi-VN/news/Nghanh-giay-Viet-Nam-thuc-hien-chuyen-doi-xanh>)

(3) VTV Digital (2024), *Vi phạm bản quyền trên mạng tại Việt Nam vẫn đang ở mức cao* (<https://vtv.vn/van-hoa-giai-tri/vi-pham-ban-quyen-tren-mang-tai-viet-nam-van-dang-o-muc-cao>)

(4) Nguyệt Hà (05/08/2024), *64% doanh nghiệp chưa chuẩn bị cho chuyển đổi xanh* (Tạp chí điện tử VNEconmy, Chuyên mục Tạp chí Kinh tế Việt Nam (<https://vneconomy.vn/techconnect/64-doanh-nghiep-chua-chuan-bi-cho-chuyen-doi-xanh.htm>))

(5), (6), (7), (8), (9) Cục Xuất bản, in và phát hành (2025), *Báo cáo tổng kết hoạt động xuất bản, in và phát hành xuất bản phẩm năm 2024 và triển khai nhiệm vụ trọng tâm năm 2025*.